

Lesbrief Ontwerpwedstrijd voor docenten

Inzendingen moeten uiterlijk 15 mei 2019 zijn ontvangen.

Materialen: Vrij. Verf, potloden, viltstiften, collagetechnieken op computer of met lijm en tijdschriften, en fotografie.

Het ontwerpen van een boekomslag:

Bij het ontwerpen van een boekomslag komen veel aspecten van toegepaste kunst aan de orde. Dat wil zeggen dat een ontwerp een aantal doelen kent: uw leerlingen maken iets dat zij zelf mooi vinden, maar ook iets dat de inhoud en de sfeer van het boek goed verbeeldt en recht doet, zodat de auteur er ook blij mee is. Ook is het belangrijk dat de uitgever zich in het ontwerp kan vinden en natuurlijk dat de doelgroep zelf het mooi vindt.

Boekomslagen spreken bij veel mensen enorm tot de verbeelding. Een serie lessen waarin leerlingen zelf een ontwerp moeten maken geeft hen inzicht in de processen die daarbij plaatsvinden. Een omslagontwerp vereist verdieping in de materie, zoeken naar essentie en het zich kunnen verplaatsen in anderen. Je maakt een omslag immers niet (alleen) voor jezelf!

Boekenkeuze:

Op jongejury.nl vindt u de lijst met boeken die dit jaar meedingen naar de Prijs van de Jonge Jury en gekozen kunnen worden ter inspiratie voor de Ontwerpwedstrijd. Het is een lange lijst, dus wellicht is het makkelijker om een keuze uit de [elf Leestips](#) te maken! Een samenwerking met de docent Nederlands is hier ook een mooie optie.

Lesopbouw:

1. Keuze maken

Vraag uw leerlingen een boek te kiezen dat zij goed of mooi vinden of waarbij zij de huidige omslag niet vinden passen. Het is belangrijk dat zij het boek gelezen hebben en daardoor een precies beeld hebben van het verhaal, de tijd waarin het verhaal zich afspeelt, de verschillende personages enz.

2. Oefenen

Bij de titel en de sfeer van het boek zullen leerlingen al snel een aantal ideeën hebben voor hun omslag. Om de leerlingen te helpen hun ideeën op de juiste manier te verbeelden, kunt u een spelletje met hen spelen.

- Schrijf verschillende woorden (zoals angst, liefde, verdriet) op losse stukjes papier en deel deze uit. Het woord houden de leerlingen geheim voor de rest van de groep.
- Iedere leerling heeft een minuut de tijd om zijn/haar woord te tekenen op het bord of op een groot vel papier. De leerling doet dit zonder woorden of het gebruik van geschreven tekst.
- Bespreek de verschillende schetsen klassikaal.
- Vraag de leerlingen vervolgens om, met behulp van de gegeven feedback, nieuwe schetsen te maken.

Op deze manier leren uw leerlingen spelenderwijs hoe zij abstracte begrippen kunnen verbeelden en deze kunnen implementeren bij hun vooronderzoek naar het beste ontwerp voor hun boek.

3. Klaar voor de start

Onderzoek en ontwikkeling

Voor een ontwerp uitgewerkt wordt, moet er grondig onderzoek gedaan worden naar het beste idee. Belangrijk is hierbij dat de leerlingen een aantal schetsen maken, experimenteren en op die manier verschillende ideeën op papier krijgen.

Vooronderzoek

- Raad uw leerlingen aan het boek van hun keuze aandachtig te lezen en aantekeningen te maken van scènes die het boek volgens hen bijzonder maken.
- Vraag hen te beredeneren voor welke doelgroep het boek is geschreven. Jongens, meisjes of voor allebei? Voor welke leeftijd en tot welke sociale groep behoren de toekomstige lezers (bijv. emo's, gothics, hockey of hipsters).
- Geef uw leerlingen vervolgens de opdracht een collage te maken die geïnspireerd is op de doelgroep en gemaakt wordt met behulp van afbeeldingen en letters uit tijdschriften.
- Als laatste maken de leerlingen diverse schetsen met grijs potlood om snel een aantal ideeën voor hun omslag op te tekenen. Een extra uitdaging hierbij is uit de comfortzone te treden. Schetsen die minder goed zijn, of waarvan zijzelf vinden dat deze mislukt zijn, zijn dus ook goed. Oftewel: niets is fout en in deze 'brainstorm' mag alles!

Probeer uw leerlingen tijdens het vooronderzoek te stimuleren het zogenaamde 'aap eet banaan'-principe te vermijden. Daar bedoelen we mee dat een afbeelding die de titel letterlijk verbeeldt amper iets toevoegt aan het geheel. Zo voegt een dansend varken als afbeelding bij een boek dat *Het dansende varken* heet bijvoorbeeld weinig toe en zegt het dus vrij weinig over het boek. Een afbeelding van een karbonade in een braadpan bij die titel maakt veel nieuwsgieriger!

Een tweede tip is niet té veel aspecten van het verhaal in het ontwerp te verwerken. Laat uw leerlingen juist één item of gebeurtenis in hun ontwerp het belangrijkste maken. Zo wordt de lezer niet afgeleid door bijzaken.

Uitwerking

Laat aan de hand van het beste idee (of ideeën) het omslag verder onderzoeken. Geef de leerlingen opdracht eerst een kader te tekenen, met de maten van het boek erin verwerkt. Hier kunnen zij verschillende composities in maken, waarbij natuurlijk ook rekening gehouden dient te worden met de tekst (titel, schrijver, uitgeverij). Tekst vormt vaak een krachtig onderdeel van het omslag. Een omslag kan zelfs uit alleen maar tekst bestaan.

Uit het vooronderzoek volgt een uiteindelijke keuze qua compositie en techniek. De verschillende onderdelen moeten nu alleen nog uitgewerkt worden. Geef leerlingen (een aantal lessen) de tijd om dit te doen. Schoon en zorgvuldig werken is ook belangrijk!

Mijn advies is om de leerlingen te vragen om hun omslag allemaal op dezelfde wijze te presenteren: het uitgewerkte omslagontwerp gecentreerd in een passe-partout op A4. Meedoen aan de Jonge Jury Ontwerpwedstrijd kan tot 15 mei. Ontwerpen mogen opgestuurd worden naar:

Jonge Jury
Antwoordnummer 5233
3000 VB Rotterdam

Tijdens de Dag van de Jonge Jury op 5 juni wordt de winnaar van de Jonge Jury Ontwerpwedstrijd bekendgemaakt en zijn de mooiste ontwerpen in een expositie te zien. Bestel uw [kaarten voor de Dag van de Jonge Jury](#) direct en zorg zo dat uw leerlingen dit educatieve dagje uit niet hoeven te missen!

Voor tips en vragen kunt u terecht op:

www.marcsuvaal.dyndns.org

Op mijn website zijn verschillende voorbeelden te zien van schetsen en variaties van alle boeken die ik in mijn carrière heb voorzien van een cover.

Succes!

Marc
Vormgever bij Uitgeverij Lemniscaat